

KAGİDER Yönetici Özeti

Hükümet, işletmeler için düzenleyici ortamı iyileştirmeye devam etmektedir ancak kayıt dışı sektör hala büyük bir engel teşkil etmektedir. Fiyat belirleme mekanizmalarına devlet müdahaleleri devam etmekte ve devlet yardımı uygulama kuralları, uygulama, şeffaflık ve kurumsal yapı eksikliği sürdürülmektedir. Finans sektörü istikrarını korumaktadır, buna rağmen özellikle devlete ait bankalardaki hızlı kredi büyümesi ve kredilendirme faaliyetini artırmaya yönelik çeşitli düzenleyici önlemler nedeniyle kırılmalıklar artmıştır. Özellikle gençler ve kadınlar arasındaki yüksek işsizlik seviyesi, azalan istihdam, düşük iş gücü hareketliliği ve kayıt dışı çalışmanın yüksek oranı başlıca endişeler arasında yer almaya devam etmektedir.

Türkiye sınırlı ilerleme kaydetmiştir ve AB içindeki rekabet baskısı ve piyasa güçleriyle başa çıkma kapasitesine ulaşma konusunda iyi düzeyde hazırlıklıdır. Araştırma ve geliştirme harcamaları, Hükümetin hedefinin çok altında kalmasına rağmen artmıştır. Yatırım aşamaları ve yanlış tahsisler azalmıştır. Enerji arzının çeşitlendirilmesinde ilerleme sağlanmıştır ancak doğal gaz piyasasını açmak ve üzerindeki rekabeti artırmak için reformlara ihtiyaç vardır. Eğitimde kalite ve erişim açısından önemli sorunlar devam etmektedir. Kadınlar, kaliteli eğitime ve iş gücü piyasasına erişimde zorluklarla karşılaşmaktadır. Türkiye, hem ticaret hem de yatırım bağlantıları açısından AB pazarına entegre olmaya devam etmesine rağmen AB'nin Türkiye'nin dış ticaretindeki nispi payı, Türkiye'nin AB-Türkiye Gümrük Birliği kapsamındaki yükümlülükleri listesinde artan sapmalarla daha da azalmıştır.

- Parlamentoda kadınların temsili düşük kalmıştır (%17.3).
- Kamu hizmetindeki kadınların oranı %38.4 iken, üst düzey yönetici pozisyonlarındaki kadınların oranı sadece % 9.05 olarak kaydedilmiştir.
- Yerel seçimlerin ardından yerel düzeyde kadınların temsili düşük kalmıştır: 30 büyükşehir belediye başkanından sadece 2'si (% 6.6) ve 1.272 belediye başkanından 38'i (%3.7) kadındır. Merkezi hükümetin tüm yerel temsilcilerinin %3.7'si kadındır.

Küresel salgın, Türkiye'deki mültecileri ve ülke içinde yerinden edilmiş kişileri, özellikle de çocukları ve halihazırdaki ekonomik koşullarda yaşayan bekar kadınları ve aile reisi kadın olan hanelerde yaşayanlar gibi savunmasız bireyleri olumsuz etkilemiştir.

Raporlama döneminde, Cumhurbaşkanı da dahil olmak üzere üst düzey yetkililer, İstanbul Sözleşmesi olarak da bilinen Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin 'Türk aile değerleri' için bir tehdit oluşturduğunu ve revize edilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (HREI) üyelerinin cinsiyet eşitliği, kadın hakları ve LGBTİ hakları dahil olmak üzere temel insan haklarına yönelik yaklaşımı ciddi endişeler doğurmaktadır. Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi'ni birçok kez, Sözleşme'nin Türk aile değerlerini korumadığını savunarak sorgulamışlardır. Türkiye, bu organların ulusal kanun ve uygulamaların tüm uluslararası insan haklarına uygunluğunu ve Paris İlkeleri ile 2018 Avrupa

Komisyonu'nun Eşitlik Kurumları Standartları hakkındaki Tavsiyesine tam olarak uymasını acilen sağlamalıdır.

Kadın-erkek eşitliği yasal ve kurumsal çerçevede yer almaktadır. Bununla birlikte, devam eden zayıf uygulama, kurumlar arasındaki koordinasyon eksikliği ve kolluk kuvvetlerinin cinsiyete dayalı şiddet, cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddetin nasıl ele alınacağı konusunda bilinç ve bağlılık eksikliği nedeniyle ciddi endişe kaynağı olmaya devam etmektedir. AİHM, Şubat 2016 tarihli Civek-Türkiye kararında, kadına yönelik şiddete maruz kalanların korunmasında görevli kişilerin yetersiz tepkisi nedeniyle Türkiye'yi ikinci kez kınamıştır. Kadın cinayetlerinin yaygınlığına ilişkin yakın tarihli güvenilir bir resmi veri bulunmamaktadır. Raporlara göre, 2010 yılından bu yana Türkiye'de 2.600'den fazla kadın ve yalnızca 2019'da 474 kadın öldürmüştür. Türkiye'nin, gelecekteki planlamalara, politika oluşturma ve izlemeye yön vermesi için sorunun ölçeğini ve niteliğini değerlendirmek adına bu alanda kapsamlı bir veri toplama sistemi kurulması gerekmektedir.

Şiddete maruz kalan kadınlara yönelik hizmetler çok sınırlı olmakla beraber bu tür hizmetleri sağlayacak merkezlerin sayısı yetersiz kalmıştır. Aralık 2019 itibarıyla 146 kadın sığınma evi vardır.

Muhtemelen cinsiyetçi önyargı ve şiddete maruz kalanların suçlamasını yansıtan kadına yönelik şiddet davalarında ihtiyari hafifletme gibi çocuk yaşta evlilik, erken ve zorla evlilikler de endişe kaynağı olmaya devam etmektedir.

Ensestinin artmakta olduğu sivil toplum tarafından bildirilirken herhangi bir politika eylemi veya yetkililerce bu durumun kabulü söz konusu değildir.

Genel olarak, cinsiyet eşitliği konularını ele almak için siyasi taahhüt eksikliği ve resmi belgelerde "toplumsal cinsiyet eşitliği" terimini kullanma konusunda artan bir isteksizlik söz konusudur. En son yayımlanan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı (2008-2013), yayımlandığı tarihten beri yenilenmedi. Bunun yerine 2018-2023'ü kapsayan bir Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi yayınlandı. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020) halen yürürlüktedir.

Bağımsız kadın hakları örgütleri, hükümet yanlısı ve daha muhafazakar kuruluşlara danışılırken, kadın sorunlarıyla ilgili yasa taslağı hazırlama ve politika ve düzenlemeler geliştirme sürecinden büyük ölçüde dışlanmışlardır. Üst düzey politika yapımcıların ve etkili politikacıların geleneksel cinsiyet kalıplarını vurgulayan kamuoyu açıklamaları, kadınlara karşı ayrımcılık yaptığı ve uluslararası sözleşmelerin etkili ve verimli uygulanmasını engellediği için bir endişe kaynağıdır. İç mevzuatı İstanbul Sözleşmesi ile uyumlu hale getirmek için somut adım atılmamıştır. İHE de dahil olmak üzere yetkililer, Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ne (CEDAW) ve "Türk aile değerleri"ne aykırı olduğu iddiasıyla İstanbul Sözleşmesi'ne karşı giderek daha fazla tartışmaya başlamışlardır.

Ulusal politika belgelerinde, engelli kadınlar veya engelli Romanlar gibi çoklu ayrımcılık veya savunmasızlık durumlarını ele alan özel önlemler bulunmamaktadır.

Türkiye, insan ticareti için önemli bir geçiş ve varış ülkesi olmaya devam etmektedir. 2019 yılı sonu itibarıyla Türk makamları tarafından tespit edilen mağdur sayısı 59'u kadın olmak üzere toplam 215'tir.

Hükümet, işletmeler için düzenleyici ortamı daha da iyileştirmeye devam etmiştir. Buna rağmen kayıt dışı sektör hala büyük yer kaplamaktadır. Fiyat belirleme mekanizmalarına devlet müdahaleleri devam etmektedir ve kurumsal yapı eksik kalırken; devlet yardımı uygulama kuralları, uygulama ve şeffaflık eksikliği devam etmektedir. Finans sektörü istikrarını korumaktadır. Ancak, özellikle devlete ait bankalardaki hızlı kredi büyümesi ve kredilendirme faaliyetlerini artırmaya yönelik çeşitli düzenleyici tedbirler nedeniyle kırılganlıklar artmıştır. Özellikle gençler ve kadınlar arasındaki yüksek işsizlik seviyesi, azalan istihdam, düşük işgücü hareketliliği ve kayıt dışı çalışmanın yüksek payı temel endişe kaynağı olmaya devam etmektedir. Piyasa ekonomisinin işleyişini iyileştirmek için Türkiye özellikle:

- büyümeyi artıran kamu harcamalarını artırmalı, bütçe şeffaflığını iyileştirmeli ve orta vadede tek seferlik ve geçici önlemlerin kullanımını azaltmak için bir çıkış stratejisi hazırlamalı;
- Fiyat istikrarını sağlamak, enflasyon beklentilerini sabitlemek ve liraya olan güveni artırmak amacıyla para politikası yürütmeli;
- iş ortamını daha da güçlendirmeli, fiyat belirlemede devlet müdahalesini azaltmalı ve devlet yardımlarının şeffaflığını ve kontrolünü geliştirmeli;
- işgücü piyasası esnekliğini artırmalı ve aktif işgücü piyasası politikalarını hızlandırmalı.

İstihdamdaki düşüş, özellikle gençler ve kadınlar arasında yüksek işsizlik seviyesi, düşük işgücü hareketliliği ve yüksek oranda kayıt dışı çalışma ile birlikte önemli endişe kaynakları arasında olmaya devam etmektedir. 2018 durgunluğunun ardından işgücü piyasası göstergeleri kötüleşmiştir. 15-64 yaşındakiler için işsizlik oranı 2019'un başlarında çok yıllı yüksek oran olarak %15 ile zirveye ulaşmış ve yıl içinde ortalama %14 seviyesini bulmuştur. Yatırımlarda devam eden keskin düşüş, istihdam yaratımını baltalamıştır ve ortalama istihdam 2019'da 658.000'e veya %2.4'e düşmüştür.

Kamu sektörü istihdamındaki güçlü artışlar, genel istihdamdaki güçlü düşüşü hafifletmiştir. Kadınlar için ortalama işsizlik oranı (%16.8), erkeklerinkinden (%12.7) ısrarla yüksek kalmıştır. İstikrarlı nüfus artışı ve geçici koruma altındaki Suriyeli mülteci akını, iş gücü piyasası üzerinde baskı oluşturmaya devam etmiştir. Katılım oranı (ortalama %58.5) değişmeden kalırken, işgücü daha da artmıştır. Genç işsizliği (15-24 yaş) sorunu daha da kötüleşmiş ve genç işsizlik oranı 2019'da ortalama 5,1 puan artarak %25.4'e yükselmiştir. İstihdam, eğitim veya öğretimde olmayan gençlerin oranı, Ağustos 2019 itibarıyla ilk kez %30'u aşmış ve 2019'da ortalama %26.0 olmuştur. Bu durum gençlerin karşılaştığı vahim ekonomik durumu göstermektedir.

2019 yılında işgücü piyasası göstergelerinde 2019'da daha da artan %7.6 ile %30.9 arasında değişen işsizlik seviyeleri ile önemli bölgesel eşitsizlikler görülmektedir. İşgücü hareketliliği, özellikle kıdem tazminatı ve devredilemez haklar gibi işgücü düzenlemelerindeki katılımlarla sınırlandırılmıştır. Kayıt dışı çalışma artmıştır ve daha fazla ele alınması gerekmektedir. Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna kayıtlı olmayanların oranı Ağustos 2019'da; 2014'ten beri görülmeyen bir seviye olarak %36.1'e yükselmiştir ve sonrasında bu yüksek seviyede kalmıştır. Türkiye'nin kontrol altına alma tedbirlerini uygulamaya başladığı Mart ortasından bu yana kısa süreli çalışma ödeneği (faaliyetlerini askıya alan işyerlerindeki işçilere geçici gelir

desteği sağlayan bir program) talep edenlerin sayısı 3 milyonun üzerine veya işgücünün yaklaşık %10'una ulaşmıştır.

Birlik içindeki rekabet baskısı ve piyasa güçleriyle başa çıkma kapasitesi açısından Türkiye, sınırlı ilerleme kaydetmiştir ve AB içindeki rekabet baskısı ve piyasa güçleriyle başa çıkma kapasitesine ulaşma konusunda oldukça hazırlıklıdır. Araştırma ve geliştirme harcamaları, Hükümetin hedefinin çok altında kalmasına rağmen artmıştır. Bununla birlikte yatırım aşamaları ve yanlış tahsisler azalmıştır. Enerji arzının çeşitlendirilmesinde ilerleme sağlanmıştır ancak doğal gaz piyasasını açmak ve üzerindeki rekabeti artırmak için reformlara ihtiyaç vardır. Eğitimde kalite ve erişim açısından önemli sorunlar devam etmektedir. Kadınlar kaliteli eğitime ve işgücü piyasasına erişimde zorluklarla karşılaşmaktadır. Türkiye, hem ticaret hem de yatırım bağlantıları açısından AB pazarına iyi entegre olmaya devam etmesine rağmen, AB'nin Türkiye'nin dış ticaretindeki nispi payı, Türkiye'nin AB-Türkiye Gümrük Birliği kapsamındaki yükümlülükleri listesinde artan sapmalarla daha da azalmıştır. Rekabet gücünü artırmak ve uzun vadeli büyümeyi desteklemek için, Türkiye özellikle:

- eğitime kaydı artırmaya devam etmeli ve Mesleki Eğitim ve Öğretim (VET) eğitimini hızlandırmalıdır;
- çevresel ve sosyal kaygılar dikkate alınarak, kamu yatırım kararlarını sağlam maliyet-fayda analizine dayandırarak sermaye dağılımını iyileştirmelidir.

Eğitim ve yenilik: Bazı gelişmelere rağmen, eğitimde hem kalite hem de erişim açısından önemli sorunlar devam etmektedir. Dünya Ekonomik Forumu tarafından hesaplanan Cinsiyet Uçurumu Endeksi'nde 2020'de 144 ülke arasında 113. sırada yer alan Türkiye eğitime erişimde düşük puan almaya devam etmektedir. 2018'de eğitim için yapılan toplam harcama 214.6 milyar TL (GSYİH'nin %5.8'i) olmuş ve yıldan yıla %21.6 artış görülmüştür. 5 yaş grubu için okul öncesi eğitime net kayıt oranı 2018-2019 yılları arasında %66.9'dan %68.3'e yükselmiştir. Aynı dönemde ilkokulda (ilk 4 yıl) net kayıt oranları %91.5'ten 91.9'a yükselmiştir ancak ortaokul (ikinci 4 yıl) için %94.5'ten %93.3'e düşmüştür. Orta öğretimde (son 4 yıl), net kayıt oranı 2018 ile 2019 arasında %83.6'dan %84.2'ye yükselmiştir. İş gücü piyasasının gereksinimleri ile eğitim sistemi tarafından üretilen beceriler arasındaki uyumsuzluk devam etmektedir. Bununla birlikte Türkiye, 2017-2019 Ulusal İstihdam Stratejisi Ve Eylem Planı'nın bir parçası olarak eğitim sistemini iş gücü piyasasının gereklilikleriyle uyumlu hale getirmek için İlk Mesleki ve Teknik Eğitim E-Lisansüstü Takip Sistemi ve çeşitli aktif işgücü piyasası programları gibi bazı adımlar atmıştır. Türkiye'nin 2018 OECD PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) sınavındaki puanları iyileşmiştir ancak okuma, matematik ve fen alanlarında OECD ortalamasına kıyasla nispeten düşük kalmaya devam etmektedir.

Araştırma ve geliştirme harcamaları 2014'te GSYİH'nin %0.86'sından 2018'de %1.03'e yükselmiştir ancak hükümetin 2023'e kadar %1.8'lik hedefinin oldukça altında kalmıştır; bu da AB ortalamasının çok altındadır. Bu yatırımın yaklaşık yarısı özel sektörden gelmektedir. Araştırma kurumları ve özel sektör arasındaki işbirliğinin daha da güçlendirilmesi gerekmektedir. Küresel İnovasyon Endeksi'nde Türkiye fikri mülkiyet dosyalama faaliyetlerinde yüksek puanlar almaya devam etmiştir ancak genel inovasyon endeksi 2019'da hafif bir iyileşmeye rağmen hala düşük (49. sırada) kalmıştır.

Sosyal politika ve istihdam

Sosyal alandaki AB kuralları, iş hukuku, eşitlik, iş sağlığı ve güvenliği ve ayrımcılık yapmama için minimum standartları içerir. Ayrıca Avrupa düzeyinde sosyal diyalogu teşvik ederler.

Türkiye, sosyal politika ve istihdam alanında belirli düzeyde hazırlıklıdır. Raporlama döneminde ilerleme kaydedilmemiştir. 2019 tavsiyeleri uygulanmamıştır. Önümüzdeki yıl, Türkiye özellikle:

- sendikal haklardan yararlanmayı ve ikili ve üçlü sosyal diyalogun işleyişini sınırlayan engelleri kaldırmalıdır.
- İşçi haklarıyla ilgili mevzuatın, özellikle de iş kanunu ve ikincil mevzuatı da dahil olmak üzere işyerinde sağlık ve güvenlik kanunlarının uygulanmasını iyileştirmelidir.
- Uygun iş-yaşam dengesi politikalarını artırarak kadın istihdamını teşvik etmelidir.

İş hukuku alanında Türkiye kısmen hazırlıklıdır ancak temel mevzuatın uygulanması ve uygulanmasında önemli boşluklar devam etmektedir.

İstihdam politikasında, işgücü piyasasının durumu, kadınların iş gücü piyasasına katılımının düşük olması ve 2019'da temel eksiklikler arasında yüksek kayıt dışılık oranları ile kötüleşmiştir. İşsizlik oranı %11.2'den %14'e yükselirken genel istihdam oranı (15+) %52'den %50.3'e düşmüştür. Erkeklerin (% 78.2) ve kadınların (%38.7) katılımı arasında büyük fark ile işgücüne katılma oranı %58.5'te kalmıştır. İşgücü piyasasındaki mutlak kadın sayısında artış olmasına rağmen, kadınların istihdam oranı %32.9'dan %32.2'ye biraz gerilemiştir. Erkekler için istihdam oranındaki düşüş daha da güçlü gerçekleşmiştir (%70.9'dan %68.3'e). Uzun vadeli işsizlik oranı (tüm işsizlerin % 23.5'i) bir başka zorluk olmaya devam etmektedir. Genç işsizlik oranı % 20.3'e kıyasla % 25.4'e yükselmiş ve erkekler (%22.5) ve kadınlar (%30.6) arasında büyük bir fark görülmektedir. İstihdam, eğitim veya öğretimde (NEET) olmayan gençlerin oranı % 24.5'ten %26'ya yükseldi. Toplam kamu sektörü istihdamı %7.4 artış göstererek 4,612,000 kişiye ulaşmıştır.

Türkiye İş Kurumu'nda (İŞKUR) iş ve meslek danışmanı sayısı 2019'da 831 yeni danışman istihdam edilerek 4788'e ulaşmıştır. Danışman sayısının daha da artırılması gerekmektedir. İŞKUR tarafından sağlanan aktif işgücü piyasası önlemleri, 2019 yılında, özellikle gençler için 3-9 aylık iş başında eğitim (402.393 katılımcı) ve işsizler için %50 istihdam garantisi kısa mesleki eğitim kursları (124.920 kişi) olmak üzere toplam 615.834 iş arayan kişiyi kapsamaktadır. Düşük vasıflı kişi, kadın ve gençlerin, özellikle de eğitim ve öğretimde olmayanların istihdam edilebilirliğini iyileştirmek için daha özel çaba ve sosyal yardım stratejilerine ihtiyaç vardır.

İstihdam ve sosyal politikada kadın-erkek eşitliği konusunda, kamu sektöründe çalışan ebeveynler için yarı zamanlı çalışma ile ilgili yasal gelişmeler mevcut değildir. 2019 yılında kadın istihdam oranı %32.2 iken erkeklerde %68.3'tür. 5 yaşındaki çocukların okul öncesi eğitime kaydolma oranı 2018-2019 döneminde %68'e yükselirken, beş yıl öncesine göre %43.5 erken çocukluk 5 yaşın altındaki çocuklar için eğitim ve bakım hala çok sınırlıdır (3-5 yaş arası yaklaşık 100.000 çocuk) ve büyük ölçüde metropollerde yoğunlaşmıştır. Hükümet, istihdam garantili mesleki eğitim kurslarına veya iş başında eğitime katılmaları için 0-15 yaş arası çocukların annelerine mali destek sağlayan "İş'te Anne" projesini başlattı. 2019'daki 18.288 katılımcıdan yalnızca 316'sı 2-5 yaş arası çocuklar için ek çocuk bakım desteğinden yararlanmıştır. İş-yaşam dengesini desteklemek için 2019'da 7.132 yararlanıcıya yarı zamanlı çalışma ödeneği ödenmiş olup, 2016'dan bu yana toplamda yalnızca 25.987 yararlanıcıya ulaşılmıştır. Yarı zamanlı çalışma, %19 olan AB ortalamasına kıyasla Türkiye'de %10 ile daha az gelişmiştir. Ulusal politika belgelerinde cinsiyet eşitliğine çok sınırlı odaklanılmıştır. Kadın istihdamını destekleyen tüm ulusal politikaların temel bir bileşeni olarak aile ve çalışma

hayatını dengelemek için gereken yasal ve kurumsal mekanizmalar hâlâ eksiktir. Cinsiyete dayalı ücret farkı %12.9 ve annelik ücret farkı %29.6'dır. Türkiye, ücretsiz işte geçirilen sürelerde kadın ve erkek arasında yüksek orantısızlığın olduğu ülkeler arasında yer almaktadır. İşyerinde cinsel tacize ilişkin resmi bir veri bulunmamaktadır. Türkiye İş Kurumu'nda (İŞKUR) kurulan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İzleme ve Değerlendirme Komisyonu, etkin bir şekilde işleyebiliyorsa önemli bir role sahiptir. Karar alma pozisyonlarında kadınların temsili çok sınırlıdır.

İşletme ve sanayi politikası

AB girişim ve sanayi politikası, rekabet gücünü güçlendirir, yapısal değişimi kolaylaştırır ve küçük ve orta ölçekli firmaları teşvik eden iş dostu bir ortamı teşvik eder. Türkiye, işletme ve sanayi politikası alanında iyi düzeyde hazırlıklıdır. Türkiye, Küçük İşletmeler Yasası raporunun bazı sonuçlarını, özellikle finansmana erişim alanındakileri uygulayarak ve yeni bir Sanayi Stratejisi ile kayıt dışı ekonomiyle mücadele için bir Strateji ve Eylem Planı kabul ederek bir miktar ilerleme kaydetmiştir. Yine de özellikle büyük yatırımlar için yerel imalat ve cömert devlet yardımı sağlama planları, küçük ve orta ölçekli işletmelerin uzun vadeli finansmanı ve mikrofinans için yasal çerçeve gibi zorluklar devam etmektedir. Önümüzdeki yıl, Türkiye özellikle:

- Küçük İşletmeler Yasası raporunun sonuçlarına göre, özellikle beceriler ve yenilik konusunda politika uyumluluğunu iyileştirmeli;
- imar planı ve endüstriyel strateji için önceki versiyonların etkisi de dahil olmak üzere bir değerlendirme planı oluşturmalıdır.

İşletme ve sanayi politikası ilkeleri konusunda, hem 2019-2023 dönemini kapsayan yeni 11. Kalkınma Planı'nın hem de Sanayi Stratejisi'nin kabul edilmesiyle politika çerçevesinde bir miktar ilerleme sağlanmıştır. Yeni Sanayi Stratejisi ölçülebilir göstergeler içermektedir ancak önceki stratejilerin etkisinin bir değerlendirmesine dayanmamaktadır. Kayıt dışı ekonomiyle mücadele için bir Strateji ve Eylem Planı yayınlanmıştır. Önceki eylem planının sonucu hakkında hiçbir bilgi mevcut değildir. Kayıt dışı ekonomi, Türkiye için önemli bir sorun olarak öne çıkmaya devam etmektedir.